

Vlaams
Parlement

stuk **41** (2014) – Nr. 5
ingediend op 30 oktober 2014 (2014-2015)

Vlaamse Ombudsdienst

Jaarverslag 2013

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door de heer Piet De Bruyn

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts.

Vaste leden:

de heren Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;

de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;

de heer Rob Beenders, mevrouw Ingrid Lieten;

de heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Plaatsvervangers:

de heer Jelle Engelbosch, mevrouw Sofie Joosen, de heren Jos Lantmeeters, Jan Peumans, de dames Grete Remen, Sabine Vermeulen;

mevrouw Sonja Claes, de heren Jos De Meyer, Bart Dochy, mevrouw Katrien Partyka;

de heren Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;

mevrouw Els Robeyns, de heer Bruno Tobback;

de heer Johan Danen.

Toegevoegde leden:

de heer Stefaan Sintobin.

Stukken in het dossier:

- 41** (2014) – Nr. 1: Jaarverslag van de Vlaamse Ombudsdienst
– Nr. 2 t.e.m. 4: Verslagen

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door de Vlaamse Ombudsdienst	4
1.	Uiteenzetting door de heer Bart Weekers, Vlaams ombudsman	4
2.	Uiteenzetting door de heer Erwin Janssens, medewerker Vlaamse Ombudsdienst	4
II.	Repliek van de mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw	6
III.	Bespreking.....	9
	Gebruikte afkortingen	14
	Bijlage: zie dossierpagina van dit stuk op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 14 oktober 2014 een gedachtewisseling met mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, en de heer Bart Weekers, Vlaams ombudsman, over het jaarverslag 2013 van de Vlaamse Ombudsdienst.

Ter voorbereiding van de vergadering werden de opmerkingen van de Vlaamse Ombudsdienst uit het jaarverslag, die betrekking hebben op het beleidsdomein van de commissie, in een geactualiseerde nota samengebracht. Deze is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzetting door de Vlaamse Ombudsdienst

1. Uiteenzetting door de heer Bart Weekers, Vlaams ombudsman

De heer *Bart Weekers*, Vlaams ombudsman, zegt dat de Vlaamse Ombudsdienst in de voorbije regeerperiode veel aandacht heeft besteed aan het eerstelijns-klachtenbeeld binnen het beleidsdomein Leefmilieu en Ruimtelijke Ordening. Dit was duidelijk voor verbetering vatbaar. Het betreft ook een specifiek klachtenbeeld omdat het binnen dit beleidsdomein vaak gaat om medebewindstaken waarbij de lokale besturen bepaalde opdrachten hebben gekregen van de Vlaamse overheid. Er is echter ook de lokale autonomie, in al haar diversiteit. De communicatie met die lokale besturen liet soms te wensen over. Daardoor diende behoorlijk wat energie in de organisatie van het klachtenmanagement te worden gestoken. In het regeerakkoord wordt er een ombudsdienst aangekondigd rond deze problematiek. Dit, samen met het nieuwe handhavingskader dat inzake milieu op het einde van de vorige legislatuur werd afgesproken, maakt dat de Vlaamse Ombudsdienst sterk uitkijkt naar de komende legislatuur.

Het is daarbij niet de bedoeling van de Ombudsdienst om tussen te komen in lopende geschillen maar wel ziet de dienst het als zijn taak om de temperatuur te blijven meten aan de hand van gemelde klachten, zoals dat bijvoorbeeld in het verleden gebeurde met betrekking tot de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

2. Uiteenzetting door de heer Erwin Janssens, medewerker Vlaamse Ombudsdienst

Optreden van de gemeenten inzake ruimtelijke ordening

De heer *Erwin Janssens*, medewerker Vlaamse Ombudsdienst, stelt vast dat veel klachten voor het onderdeel Ruimtelijke Ordening gaan over het feit dat de gemeenten onvoldoende optreden tegen bepaalde bouwovertradingen. De Vlaamse Ombudsdienst baseert zich op het handavingsplan en op de code van goede praktijk. De gemeente is vaak weinig enthousiast om op te treden. Als er een bouwovertrading gemeld wordt, vraagt ze vaak dat er eerst een formele klacht wordt ingediend bij de politie. Dat is een onnodige administratieve stap, want de gemeente heeft zelf een actieve opsporingstaak op het vlak van handhaving. Bouwovertradingen zijn trouwens geen klachtmisdrijven. Er moet natuurlijk ruimte zijn voor overleg met de bouwovertreder. Als een regularisatie niet mogelijk is, dan zou de gemeente voldoende kordaat moeten zijn om te verbaliseren. Op basis daarvan zou de klager desnoods zelf een rechtszaak kunnen opstarten. Een proces-verbaal zorgt ook voor meer duidelijkheid voor latere kandidaat-kopers. Meestal dringt de Ombudsdienst niet aan op verdere handavingsstappen omdat het doorgaans gaat om klachtendossiers met een beperkte impact. Als er een herstellvorderingsdossier wordt ingediend, moeten zowel de Hoge Raad als het parket zich daarover uitspreken vooraleer het voor de strafrechter kan worden gebracht. Dat is het deficit van het huidige systeem.

In heel wat gemeenten ontbreekt het ook aan een visie op lokale handhaving. De vorige minister erkende dat. Sommige besturen zeggen vlakaf dat ze helemaal geen lokale handhaving willen doen.

Hopelijk kan het nieuwe handhavingskader, dat een aantal instrumenten bevat voor bestuurlijke handhaving, zorgen voor een nieuwe dynamiek. De Vlaamse diensten Ruimtelijke Ordening kunnen daarin een coachende rol spelen. De bestuurlijke handhaving moet echter goed voorbereid worden vooraleer ze van start gaat, om achterstand zoals bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen of de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving te voorkomen.

Klachten met betrekking tot de stedenbouwkundige vergunningen

Het aantal klachten over stedenbouwkundige vergunningen is in de voorbije regeerperiode gedaald, onder meer door de vervaltermijnen en door de laagdrempelige mogelijkheid om administratief beroep aan te tekenen. Nu zijn er meer klachten over de voorbereidende fase. Soms moet de Ombudsdienst tussenkomen om de contacten tussen kandidaat-bouwers en de gemeente te deblokken. Heel af en toe maken de gemeenten ook fouten in de voorafgaande informatieverstrekking, bijvoorbeeld op een inlichtingenformulier inzake vastgoed informatie of in een stedenbouwkundig attest. Daarbij gaat het soms om fundamentele kwesties. Het is al gebeurd dat de gemeente in een document verklaart dat een terrein in woongebied ligt, maar dat na aankoop blijkt dat het in landbouwgebied ligt, zodat de persoon in kwestie helemaal geen woning kan bouwen. In dergelijke gevallen zou de gemeente voldoende correct moeten zijn en daarvoor zo nodig schadevergoeding betalen. Dat gebeurt echter heel zelden. De stad Genk is op dat vlak wel een positief voorbeeld.

Raad voor Vergunningsbetwistingen

Morgen zal de Raad voor Vergunningsbetwistingen zijn jaarverslag voorstellen. Ook daar waren er klachten over de informatieverstrekking. Er waren ook klachten over onredelijk lange behandeltermijnen. Het is belangrijk dat de procedures niet onnodig gecompliceerd zijn en dat de informatie op de website bevattelijk is. Hopelijk zal het recente regelgevende werk, met de oprichting van een Dienst van de Bestuursrechtscolleges (DBRC), en met een nieuwe procedure voor uiterst dringende noodzakelijkheid, voor een betere rechtsbescherming zorgen. Ook deze maatregelen zouden pas in werking mogen treden als ze voldoende voorbereid zijn. De Ombudsdienst stelt voor dat er in een overgangsperiode voorzien wordt. Het zou goed zijn als eerst de nieuwe organisatie van de dienst in werking treedt om daarna pas de nieuwe rechtspleging toe te passen.

Ruimtelijke planning

Het jaarverslag is uitgebreid ingegaan op de ruimtelijke planning. De Ombudsdienst spreekt zich uiteraard nooit uit over de beleidsopties in een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP), maar focust op de inspraakmodaliteiten en op het flankerend instrumentarium.

Het jaarverslag heeft het over planschade en planbaten, en over de aankoopplicht waarbij een uitvoeringsbesluit ontbreekt. Het Vlaamse regeerakkoord bevat op dat vlak een aantal positieve passages. Hopelijk kan er in deze regeerperiode een bestuurlijke procedure worden uitgewerkt voor de planschadevergoeding.

Een van de nieuwe items in het jaarverslag is de permanente bewoning van de weekendverblijven. De Vlaamse Codex zegt dat de planologische knopen zouden moeten doorgehakt zijn tegen 30 april 2015. De Ombudsdienst dringt erop aan

dat de resterende knopen, en dat zijn er nog heel wat, zo snel mogelijk worden doorgehakt.

Drinkwater

Inzake drinkwater zijn er in de voorbije regeerperiode heel wat zaken verbeterd: het realiseren van het Algemeen Waterverkoopreglement, de betere regeling voor verborgen lekken en de regeling voor afsluitingen.

Voor de afsluitingen wil de Ombudsdienst nu vooral focussen op de rol van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW). Deze zouden assertiever moeten zijn in de zittingen van de Lokale Adviescommissie (LAC) en ze zouden voldoende energie moeten steken in de sociale onderzoeken. In de praktijk blijkt dat de personen die uiteindelijk afgesloten worden, meestal niet komen opdagen op de LAC-zitting. Dat blijkt ook uit het jaarverslag van de toezichthouder Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). De Ombudsdienst probeert om in die concrete dossiers de betrokkene tot bij het OCMW te krijgen. Hij heeft over de problematiek overleg gehad met Samenlevingsopbouw die rond armoede en water voorstellen uitwerkt, in opdracht van het kabinet.

Inzake de verborgen lekken haalt de heer Janssens twee typesituaties aan waarvoor de huidige regeling geen oplossing kan bieden. Het eerste voorbeeld is dat van een vrouw die geen lek kan aantonen en die van de metrologische dienst te horen krijgt dat er niets scheelt aan de watermeter. Bij het installeren van een nieuwe watermeter wordt het verbruik echter opnieuw normaal. In een tweede voorbeeld kon er wel een verborgen lek worden aangetoond. De klant had het vorige jaar echter nagelaten om de meterstand door te geven. Daarom besluit men dat hij geen goede huisvader is geweest zodat hij geen minnelijke schikking kan krijgen. Deze regeling is soms iets te streng.

Ten slotte zijn er ook veel klachten over de saneringsbijdrage. De eigen waterwinners hebben daarvoor specifieke redenen. Het blijft voor velen onbegrijpelijk dat ze niet alleen een afvalwaterheffing aan de VMM moeten betalen, maar ook nog een saneringsbijdrage aan de drinkwatermaatschappij van hun regio, bij wie ze niet eens klant zijn. Daar is ruimte voor administratieve vereenvoudiging. Mensen die nog niet aangesloten zijn op de riolering merken op dat ze wel een saneringsbijdrage betalen, maar dat hun water niet gesaneerd wordt. Het komt ook voor dat burgers weigeren om zich aan te sluiten op de riolering en dat de gemeente daar niet tegen optreedt. De Ombudsdienst heeft in eerste instantie de gemeente gevraagd om daar meer werk van te maken. Het Vlaamse Gewest moet de gemeenten echter mee stimuleren en begeleiden om ervoor te zorgen dat er waar mogelijk ook effectief gesaneerd wordt.

II. Repliek van mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Mevrouw *Joke Schauvliege*, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, beperkt zich in haar antwoord tot de zaken waarvoor Vlaanderen bevoegd is of waarop het toezicht uitoefent. De Vlaamse overheid kan echter niet in alle omstandigheden toezicht uitoefenen op de lokale besturen. Ze is bijvoorbeeld niet verantwoordelijk voor het verstrekken van verkeerde informatie aan een gemeenteloket.

Lokale milieuhandhaving

De lokale milieuhandhaving functioneert niet altijd optimaal. Toch maken de lokale besturen steeds meer werk van een goede opvolging van de klachten. Als ter zake bevoegd minister probeert ze ervoor te zorgen dat de lokale milieuhandhaving goed loopt. In bijna elke gemeente is er op dit moment een lokale milieutoezichthouder of een gemeentelijke toezichthouder. Deze toezichthouders beperken zich tot het eerstelijnstoezicht bij klasse 2- en klasse 3-inrichtingen en de vrije velddelicten.

De planmatige handhaving situeert zich op het Vlaamse niveau. De lokale toezichthouders maken inderdaad niet snel een proces-verbaal op. Vaak laten ze dit over aan de lokale politie. Met die processen-verbaal zou men ook rekening moeten houden. De lokale toezichthouders hebben weinig ervaring in het opmaken van processen-verbaal. Daarom organiseert de afdeling Milieuhandhaving opleidingen en biedt ze sjablonen aan.

De lokale toezichthouders kunnen echter ook andere handhavingsinstrumenten hanteren. Ook met de zachte handhaving, zoals een raadgeving of een aanmaning, kan men heel wat problemen voorkomen of oplossen. Een nieuwe bepaling in het decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM), namelijk artikel 6.3.18, impliceert dat lokale toezichthouders zich kunnen laten bijstaan door gewestelijke toezichthouders.

De Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving werd recent omgevormd tot de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu. Ook daar worden heel wat ondersteunende initiatieven genomen. Er worden congressen georganiseerd rond milieuhandhaving, er is de Milieunetwerkdag, er worden sjablonen ter beschikking gesteld voor processen-verbaal, er zijn studieopdrachten die ook kunnen worden uitbesteed en er zijn heel wat vormingsactiviteiten.

Verschillen in bestuurlijke handhaving

Het jaarverslag van de Ombudsdienst maakt een vergelijking tussen de bestuurlijke handhaving op het vlak van Energie en die op het vlak van Leefmilieu. Daar zou geen duidelijke lijn in te trekken zijn. De ene bestuurlijke boete blijkt veel hoger te liggen dan de andere. Deze bestuurlijke instrumenten zijn echter op een andere manier gegroeid. De Afdeling Milieuhandhaving Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC) kan slechts een bestuurlijke boete opleggen wanneer de procureur des Konings geen strafrechtelijke behandeling start en beslist dat de AMMC een bestuurlijke geldboete kan opleggen. Binnen het Energiedecreet is men grotendeels onafhankelijk van het parket. Daar kan men een boete opleggen omdat er niet voldaan is aan een aantal bepalingen van het decreet. Binnen het beleidsdomein Leefmilieu. Het is natuurlijk de bedoeling dat het leed dat iemand is overkomen door het misdrijf voor een stuk vergoed wordt. Bij het opleggen van de bestuurlijke boete wordt er ook rekening gehouden met de financiële draagkracht van de overtreder. De minister vindt dat een correcte werkwijze, maar dat leidt natuurlijk tot verschillen.

Eén Vlaamse boeteambtenaar?

De Ombudsdienst suggereert dat men zou nadenken over het invoeren van één Vlaamse boeteambtenaar. Dit idee is al eens grondig onderzocht binnen de Vlaamse overheid. Toen kwam men tot de conclusie dat dit niet haalbaar en ook niet wenselijk was omdat verschillende systemen naast elkaar bestaan. Dat neemt niet weg dat het nuttig zou zijn om een meer globale visie te ontwikkelen op bestuurlijke handhaving. Binnen het College van Ambtenaren-Generaal (CAG)

werd er daartoe een werkgroep opgericht. Er wordt dus wel degelijk werk gemaakt van een afstemming tussen de Vlaamse inspectie en de handhavingsdiensten, zonder dat dat daarom een Vlaamse beboetingsambtenaar hoeft te zijn.

Dienst van de Bestuursrechtcolleges

De minister stelt dat ze zal ingaan op de suggestie om bij de overgang van de Raad voor Vergunningsbetwistingen in de Dienst van de Bestuursrechtcolleges te voorzien in een overgangsperiode. De minister van Bestuurszaken zal dat verder opvolgen.

Planschade – planbaten

De ombudsman suggereert dat de overheid niet alleen een bestuurlijke procedure voor planschadevergoeding zou uitwerken, maar dat ze ook de hoogte van de vergoeding zou vaststellen. De minister zou het niet wijs vinden om op deze aanbeveling in te gaan. De overheid mag niet tegelijkertijd rechter en partij zijn. De huidige werkwijze lijkt haar correcter. Een dergelijke zaak wordt voor de burgerlijke rechtbank gebracht. Er wordt een deskundige aangesteld die de te betalen vergoeding in volledige onafhankelijkheid vaststelt. De regeling die door de ombudsman wordt voorgesteld, bestaat trouwens nu al in het Duinendecreet. In de eerste aanleg beslissen de besturen zelf wat de vergoeding is. Tegen deze beslissingen wordt echter massaal beroep aangetekend. Zo komt men uiteindelijk toch bij de burgerlijke rechtbank terecht en duurt het veel langer eer men weet op welke schadevergoeding men recht heeft. Men moet ook rekening houden met het feit dat de planschadevergoeding naar aanleiding van een RUP niet wordt uitgekeerd bij de vaststelling van een RUP. Dat gebeurt pas wanneer er tot uitvoering wordt overgegaan op het terrein.

De minister erkent dat er veel te zeggen is voor een automatisering van de vrijstelling van de planbatenheffing. Op dit ogenblik zijn er echter diverse praktische obstakels. Zo beschikken de lokale besturen niet over alle noodzakelijke informatie omdat er nog altijd geen volledig digitaal register is. Het regeerakkoord en de beleidsnota willen een prioriteit maken van de digitalisering. Bij het uitwerken van een besluit van de Vlaamse Regering rond de aankoopplicht zal zeker rekening worden gehouden met de opmerkingen van de Ombudsdienst.

Weekendverblijven

Inzake de weekendverblijven heeft men gekozen voor maatwerk. Bij de weekendverblijven die permanent bewoond worden, moet men een onderscheid maken tussen stedelijke omgevingen en buitengebieden. In het ene geval zal een regularisatie eenvoudiger zijn dan in het andere. De ene provincie heeft daar al meer werk van gemaakt dan de andere. Vlaanderen zal dat verder opvolgen. Als een weekendverblijfzone in een stedelijke omgeving geregulariseerd wordt zodat ze een permanent karakter kan krijgen, dan zal dit niet worden meegeteld in een woonbehoefte. Dat is een goede zaak.

Drinkwater

In de voorbije regeerperiode werd er al werk gemaakt van de abnormaal hoge waterfacturen. Op basis van de aangehaalde voorbeelden kan men onderzoeken welke verbeteringen er nog mogelijk zijn. Dank zij het Algemeen Waterverkoopreglement is de burger beter beschermd dan voorheen. Dat reglement werd intussen al aangepast om een billijke toepassing van het begrip verborgen lek te garanderen.

Bij het begin van deze regeerperiode heeft de minister al een gesprek gehad met de verenigingen waar armen het woord nemen. De grote verschillen in de procedures die worden toegepast door de OCMW's en de LAC's, vormen een belangrijk knelpunt. Het begrip 'kennelijke onwil om te betalen' wordt op diverse manieren geïnterpreteerd. Daarom heeft ze aan de verenigingen waar armen het woord nemen gevraagd om een aantal concrete gevallen te verzamelen op basis waarvan men het gesprek kan aangaan. In overleg met minister Vandeuren, die bevoegd is voor de LAC's, moet gezocht worden naar een grotere eenvormigheid.

De VMM probeert de behandeling van de verschillende klachten zo goed mogelijk op te volgen. De verschillende drinkwatermaatschappijen passen het Algemeen Waterverkoopreglement op een andere manier toe. Ze hebben ook allemaal een eigen interpretatie van het begrip 'goede huisvader'. In overleg met de sector probeert de VMM een betere werkwijze uit te zoeken, ook voor de afsluitingen.

Saneringsbijdrage afvalwater

Met het oog op de verbetering van de waterkwaliteit moet alle afvalwater gesaneerd worden. Daaraan is een maatschappelijke kost verbonden die aan de klant wordt doorgerekend volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. Op dit ogenblik onderzoekt men op gemeentelijk vlak waar er effectief een riolering moet komen en waar dit minder kostenefficiënt is omdat er te weinig bewoning is. In dat laatste geval wordt er gekozen voor een individuele waterbehandeling. Dat zijn de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen die momenteel in alle gemeenten ter inzage liggen. Het inzamelen van het huishoudelijk afvalwater is natuurlijk ook een gemeentelijke opdracht. Daarom moet men respect hebben voor de inbreng en de visie van de gemeenten.

De saneringsbijdrage wordt berekend op basis van het reële verbruik. Dat impliceert dat de heffingsplichtige beschikt over een goed werkende en verzegelde debietmeter. Zo niet betaalt men een forfaitair bedrag. Grootverbruikers moeten elk jaar voor 15 maart een aangifte doen bij de VMM.

Polders en wateringen

Het verslag bevat ook opmerkingen over polders en wateringen. Vlaanderen is daarvoor echter niet bevoegd. In dat verband verwijst de minister naar artikel 173 van de Grondwet.

Stookolietankfonds

De minister stelt ten slotte dat het probleem van het Stookolietankfonds nu zou opgelost moeten raken. Dit is namelijk opgenomen in het federale en het Vlaamse regeerakkoord.

III. Bespreking

De heer *Wilfried Vandaele* vindt de uitspraken van de ombudsman verontrustend. Ook hij heeft de ervaring dat gemeenten vaak aarzelen om handhavend op te treden. Ze staan nu eenmaal heel dicht bij de kiezer. De politiek wil de lokale besturen responsabiliseren; ze wil de gemeenten meer vertrouwen en meer bevoegdheden geven. De ombudsman haalt echter jaar na jaar voorbeelden aan van gemeenten die hun handhavende rol niet naar behoren vervullen, bijvoorbeeld inzake bouwovertradingen of aansluitingen op de riolering.

De heer *Lode Ceyssens* beseft dat het voor de lokale besturen niet gemakkelijk is om een proces-verbaal op te maken. Zij moeten namelijk face to face aan de

overtreder uitleggen wat hij verkeerd gedaan heeft. Toch is hij ervan overtuigd dat de lokale besturen gedwongen zijn om een correct handhavingsbeleid te voeren. Zo niet zullen de andere burgers niet meer bereid zijn om de regels van de ruimtelijke ordening na te leven.

Verder heeft hij nog twee vragen. Hij denkt dat de gemeenten een rol kunnen en moeten spelen in de handhaving, maar dat ze zich daarbij best kunnen focussen op de nieuwe bouwovertradingen. De gemeenten zijn niet bij machte om ook het historische contentieux op te ruimen dat gegroeid is in de periode toen ze nog niet bevoegd waren voor de handhaving. Oude bouwovertradingen komen soms pas aan het licht bij burenruzies. Dat zijn de meest hardnekkige problemen. Vaak wil men bijvoorbeeld niet begrijpen dat de overtreiding al verjaard is. Wordt dat onderscheid in de praktijk ook gemaakt? Wat is de verhouding tussen het gemeentelijke optreden en de stedenbouwkundige inspectie, die nog bevoegd is voor het buitengebied?

Inzake de stedenbouwkundige vergunningen vroegen de gemeenten zelf om ontvoogd te worden en om meer bevoegdheden te krijgen. Daarbij dienen ze echter ook hun verantwoordelijkheid ten volle op te nemen. Hij hoopt dat het niet vaak voorkomt dat gemeenten verkeerde informatie geven in de stedenbouwkundige attesten. Zo niet zullen de gemeenten een goede verzekering moeten afsluiten om zich tegen dergelijke blunders te beschermen. De gemeente draagt de eindverantwoordelijkheid, maar ook de architect speelt een rol. De ontevredenheid van burgers heeft vaak te maken met een gebrek aan kennis over de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening bij de architect en met een gebrek aan correcte informatie. Aldus wordt een vertraging bij de architect vaak geïnterpreteerd als het aanslepen van de procedure.

Mevrouw *Gweny De Vroe* is blij met het werk van de Ombudsdienst rond het luik inzake handhaving. Zijzelf wordt geregeld geconfronteerd met vastgoedcontracten die geannuleerd worden ten gevolge van verkeerde stedenbouwkundige inlichtingen. In de vorige regeerperiode heeft ze samen met mevrouw Patricia De Waele een voorstel van resolutie ingediend om gemeenten op dat vlak meer te responsabiliseren (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2194/1). De minister heeft in haar antwoord benadrukt dat ze wil inzetten op digitalisering. Zij erkent dat deze problematiek opgelost kan raken op voorwaarde dat de notarissen bij vastgoedtransacties meer gebruik zouden kunnen maken van deze gedigitaliseerde informatiebronnen.

Het is een goede zaak dat de ministers Schauvliege en Vandeuren werk maken van een evaluatie en bijsturing van de LAC's. Ze zal dat als parlementslid blijven opvolgen.

In de vorige bespreking ging het onder meer over de klachtenbehandeling bij het departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE). Toen was er gezegd dat de ombudsman in overleg zou gaan. Wat is daar momenteel de stand van zaken?

De heer *Bart Weekers*, ombudsman, ziet een rode draad in de replieken, namelijk dat veel actoren een verantwoordelijkheid dragen, onder meer de architect, de gemeente, het Vlaamse Gewest en de verenigingen waar armen het woord nemen. De Ombudsdienst probeert de zaak van onderuit te bekijken, vanuit het standpunt van de persoon die niet noodzakelijk een boodschap heeft aan al die verantwoordelijkheden en die probeert om zijn probleem opgelost te krijgen. De Ombudsdienst probeert de diverse verantwoordelijke instanties te stimuleren om toch iets meer te doen dan de eigen verantwoordelijkheid. Het is de bedoeling om door de goede voorbeelden ook de anderen mee te krijgen. De Ombudsdienst neemt soms zelfs contact op met schepencolleges. Dat is vaak een eerste stap

om een fatsoenlijk gesprek te kunnen hebben. Op die manier kan men toch soms vorderingen maken.

Daarom blijft de Ombudsdienst voorbeelden aanhalen zoals dat over het verschil tussen Leefmilieu en Energie inzake de hoogte van de boete. Het is mooi als de hoogte van de boete gerelateerd wordt aan de draagkracht van de overtreder, maar in het aangehaalde voorbeeld gaat het toevallig over een multinational die ervan afkomt met het betalen van een boete van 4000 euro. De in het regeerakkoord aangekondigde ombudsdienst zal hopelijk al heel wat bezorgdheden kunnen wegnemen. Na het recente overleg met LNE hoopt hij dat er op basis van het klachtenbeeld bredere maatregelen zullen kunnen worden uitgewerkt.

De repliek van de minister was heel uitgebreid. Hij kan dan ook niet op elke afzonderlijke repliek ingaan, maar hij wil het wel nog eens hebben over de boeteambtenaar. Voor een stuk is dat uiteraard een metafoor voor een globale visie. Het CAG ziet de figuur van de boeteambtenaar echter niet zitten. Een aantal punten zijn echter wel degelijk over de beleidsdomeinen heen te bekijken, bijvoorbeeld hoe men omgaat met deurwaarders en met inning, het bevrijdend karakter van een boete of het incalculeren van het aangerichte leed in een boete.

De heer *Erwin Janssens* erkent dat de bezorgdheid over de handhavende rol van de gemeente terecht is. Bij een plaatsbezoek aan een klager kreeg hij recentelijk te maken met het historische contentieux. Deze man had een nieuw dak gelegd en had zijn achterbouw een beetje verbouwd, zonder het volume uit te breiden. De werken werden stilgelegd en er werd ook een boete opgelegd. De man voelde zich gevisieerd door de burens en door de gemeente. Een aantal burens bleek namelijk dezelfde werken te hebben uitgevoerd, meer dan vijf jaar geleden. Hij heeft er echter bij de klager op aangedrongen om geen tijd meer te steken in die overtredingen die ondertussen verjaard zijn en te focussen op de regularisatievergunning. Het zou misschien wel nuttig kunnen zijn, en dat sluit aan bij de opmerking van mevrouw De Vroe, om toch een proces-verbaal op te stellen, ook al is de overtreding verjaard. Zo kunnen latere kandidaat-kopers weten dat er iets niet in orde is. Dat is echter geen prioriteit, gezien de omvang van de gemeentelijke opdrachten.

De Ombudsdienst krijgt vooral te maken met klachten over bouwovertradingen in woongebied, bijna nooit over overtredingen in buitengebied. Als dat al eens gebeurt, dan blijkt het Vlaamse Gewest vrij alert op te treden.

Het komt inderdaad wel eens voor dat de architect de gewijzigde regelgeving niet helemaal meeheeft en dat de burger daarvan het slachtoffer is. Dat is echter een discussie tussen burger en architect. Eventueel kan de Orde van Architecten op dit vlak een rol spelen. De Ombudsdienst focust evenwel op de overheid.

Als de gemeente correcte basisinformatie heeft verstrekt, dan kan de Ombudsdienst weinig doen. Als de voorbereidende gesprekken met de stedenbouwkundige ambtenaar onvoldoende duidelijk waren, dan probeert de Ombudsdienst vooral te kijken wat er dan nog wel vergund kan worden.

De klachten inzake ruimtelijke ordening, milieu en water hebben vooral betrekking op lokale overheden of drinkwatermaatschappijen en niet op diensten van het Vlaamse Gewest. Vlaanderen is echter wel de coach van die gemeenten en het is daarom dat hij de minister daarop aanspreekt. Voor de weekendzones kan men uiteraard best een aanpak op maat hanteren. Daar wil de Ombudsdienst de overheid vooral stimuleren om het probleem niet te laten liggen. De betrokkenen willen namelijk duidelijkheid.

De werking van de LAC's verschilt inderdaad van de ene gemeente tot de andere. Veel hangt af van de persoonlijkheid van een sociaal assistent.

De planschadevergoedingsprocedure is wel een Vlaamse bevoegdheid. De heer Janssens vindt niet dat men kan zeggen dat de overheid tegelijkertijd rechter en partij is. Bij de Vlaamse Landmaatschappij bestaat er een gebruikerscompensatie en een kapitaalschadevergoeding. Hij veronderstelt dat er daar met commissies gewerkt wordt en dat er niet vooraf gezegd wordt dat men zich tot de rechter moet wenden. Bij onteigeningen worden er heel wat goederen onmiddellijk aangekocht zonder dat de rechter zich daarover automatisch dient uit te spreken. Als hij het heeft over een bestuurlijke procedure planschadevergoeding, dan denkt hij niet noodzakelijk aan een definitieve regeling, die niet voor de rechter betwist kan worden. Hij meent echter dat het mogelijk moet zijn om de zaak te regelen in onderling overleg tussen twee partijen, met eventueel een neutrale schatter of met de aankoopcomités. Als men niet tevreden is, zou men dan nog altijd naar de rechter kunnen stappen. Op dit ogenblik kan de burger alleen naar de rechter stappen. Het is de burger echter niet duidelijk of hij wel recht heeft op een planschadevergoeding.

De heer *Axel Ronse* begrijpt dat de procedure van de planschadevergoeding volgens de heer Janssens eerder van administratieve aard zou moeten zijn en niet van juridische aard. Het agentschap Ruimte Vlaanderen heeft in de vorige regeerperiode een studie besteld die een vergelijking maakt tussen de vergoedingen die effectief toegekend worden en de feitelijke werking van de systemen. Hij zou graag over de resultaten van die studie kunnen beschikken. De aankoopcomités worden eveneens geregionaliseerd. Minister Turtelboom zal moeten nagaan wat de bezorgdheden zijn van de mensen die werken in de huidige regionale aankoopcomités. Het is belangrijk de continuïteit van de dienstverlening, die gecentraliseerd wordt, te garanderen.

De heer *Bart Nevens* wil het nog hebben over de rol van de bestendige deputatie die een vergunning die door het gemeentebestuur geweigerd is, in beroep kan goedkeuren. Hij heeft de indruk dat de beslissingen van de bestendige deputatie niet altijd stroken met de visie van het lokale bestuur op de ruimtelijke ordening. Het gemeentebestuur kan daar weinig tegenover stellen. Men kan dan nog wel naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen gaan, maar die onderzoekt alleen of de goede procedure gevolgd werd. Tegen de inhoud van de beslissing kan het gemeentebestuur niet meer ageren, tenzij men aanwezig is op de hoorzitting. Veel lokale besturen doen dat ook, maar hij heeft de indruk dat de lokale besturen op die hoorzittingen niet altijd ernstig worden genomen. Hij kent praktijkvoorbeelden die in strijd waren met het gemeentelijke en het provinciale RUP en waarbij het advies van de provinciale gewestelijke ambtenaar zelfs niet geargumenteed werd. Toch werd er een vergunning afgeleverd. Daardoor verliezen veel lokale besturen de moed. Ruimtelijke ordening heeft nochtans ook te maken met zaken als mobiliteit en waterhuishouding. Daarmee houdt de bestendige deputatie onvoldoende rekening omdat ze de lokale situatie niet goed kent.

Over erfgoed is er tot nog toe niets gezegd. Hij stelt vast dat de werkwijze van de ambtenaren in het kader van een beschermingsbesluit niet gebaseerd is op uitgeschreven richtlijnen. Ze krijgen daar vrij spel. Soms verzetten ze zich bijvoorbeeld tegen de plaatsing van een velux. De betrokkenen merken dan op dat ze wel bereid zijn om te investeren in erfgoed, maar dat het wel mogelijk moet zijn om het pand een leefbare nieuwe bestemming te geven.

De heer *Lode Ceysens* wil weten of de heer Nevens pleit voor een extra administratief beroep na de beslissing van de bestendige deputatie. De heer *Bart Nevens* antwoordt dat het gemeentebestuur ook een soort garantie moet hebben

dat zijn ideeën over ruimtelijke ordening, die vastgelegd werden in het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, ook in de praktijk kunnen worden omgezet.

Mevrouw *Tinne Rombouts*, voorzitter, stelt vast dat de nadruk werd gelegd op het feit dat de gemeenten onvoldoende visie hebben op handhaving. Blijkbaar beseft de ombudsman echter ook dat gemeenten die een handhaving willen afdwingen, een lange weg moeten afleggen. Wat is dan eigenlijk het probleem, de lange duur van de procedures of de onwil en het gebrek aan visie?

De heer *Bart Weekers*, ombudsman, benadrukt dat men de zaken in hun historisch perspectief moet bekijken. In het beleidsdomein Leefmilieu is men begonnen met bestuurlijke handhaving omdat de parketten voor de zogenaamde kleinere problemen niet optraden. De Ombudsdienst moet vooral de bedoeling hebben om oplossingen te vinden. Hij stelt vast dat het vaak voorkomt dat de Raad voor Vergunningsbetwistingen een beslissing van de deputatie vernietigt. De beslissingen van de raad worden echter niet zo vaak vernietigd door de Raad van State als cassatierechter. Wat is dan eigenlijk het probleem? Het kan zeker niet de bedoeling zijn om nog meer controle te organiseren. Het bestaande systeem wil de autonomie een kans geven. Iedereen in de piramide moet nu zijn verantwoordelijkheid opnemen. Men moet de sector nu wat rust gunnen. Voor de kleine inbreuken moet echter een oplossing worden gevonden onderaan de piramide, bij de gemeenten.

De heer *Erwin Janssens* zegt dat de Ombudsdienst eigenlijk weinig klachten ontvangt over onroerend erfgoed. In het eerste voorbeeld dat hem te binnen schiet, werd trouwens zonder veel problemen een constructieve oplossing gevonden. De Ombudsdienst hoefde dat alleen een klein beetje te faciliteren. Het voorbeeld van de heer *Nevens* mag dus zeker niet veralgemeend worden. De erfgoedconsulenten moeten de eigenaars van geklasseerde gebouwen zien als partners bij het in stand houden van het gebouw en niet als tegenstanders. In het regeerakkoord wordt het belang van die samenwerking benadrukt.

Inzake de rol van de gemeentebesturen verwijst hij naar het jaarverslag van de Ombudsdienst van vijf jaar geleden. Dat begon met de opmerking dat de Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid de gemeenten ontmoedigt. Hij staat nog altijd volledig achter die opmerking, ook al was die misschien wat scherp geformuleerd. Het is ontmoedigend als een gemeente veel energie steekt in een dergelijk dossier, om dan te moeten vaststellen dat het nooit tot bij de strafrechter raakt. Bij kleinere bouwovertredingen is dat zeker het geval. Dit jaar gaat het ook over onwil. Hij hoopt dat de nieuwe regeling rond bestuurlijke handhaving, waar de procedures korter zijn, de gemeenten stimuleert om er weer meer werk van te maken.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Piet DE BRUYN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AMMC	Afdeling Milieuhandhaving Milieuschade en Crisisbeheer
CAG	College van Ambtenaren-Generaal
DABM	decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
DBRC	Dienst van de Bestuursrechtscolleges
LAC	lokale adviescommissie
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij